

СИНЕЗА

Часопис за хуманистичке
и друштвене науке

Приказ

DOI: 10.7251/SIN2102010L

UDK: 930.1:32:929Мајнеке Ф.(043.83)

Историографија и политика

Антоловић, Михаел. (2017). *Интелектуална биографија Фридриха Мајнекеа (1862-1954)*. Београд: Институт за европске студије, Албатрос Плус. стр. 501

Петар Лончар

petarloncar1012@hotmail.com

Михаел Антоловић је историчар чије се поље интересовања креће између историографије и њемачке историје прошлога вијека уз неколико радова о њемачкој мањини на простору Војводине. Његове радове карактерише занимљив спој историчарског и историографског, као и изузетна читљивост.

Дјело „Историографија и политика“ не представља класичну биографију једнога историчара, већ биографију његовог интелектуалног рада, од почетка образовања, па све до постхумних осврта савременика на његову заоставштину. У седам поглавља ове књиге хронолошко-проблемским приступом је приказан Мајнекеов рад и развој његових погледа на историју и свијет око њега.

„Овладавање знањем историчара“, како гласи назив првог поглавља, доноси биографске податке Фридриха Мајнекеа, али објашњава и друштвене и културне околности у којима се формирао као историчар. Мајнеке је своју каријеру започео у

„пруско-малоњемачкој“ историографској школи, што је утицало на формирање његовог става у „спору око методе“ (Methodenstreit) најважнијој расправи њемачке историографије позног 19. и раног 20. вијека. У којој се сукобили Фридрих Мајнеке, заговорник класичног приступа и усмјерености на теме из политичке историје и Карл Лампрехт, заговорник међудисциплинарног приступа у историји. Лампрехт је био поражен али је његова метода утицала на друге историографске школе, прије свега на француску историографију.

Рани Мајнекеови радови су обрађени у поглављу „Пруско реформско раздобље“. Аутор се посебно осврнуо на биографију фелдмаршала Хермана фон Бојена и на „доба немачког успона“, у коме Мајнеке обрађује период пруских реформи. Током овог раздобља Мајнеке је почео да мијења своје политичке ставове од традиционалног пруског конзерватизма ка умјереном либерализму и прихватању друштвених реформи.

Поглавље „Немачка национална

држава-идеална заједница“ обрађује период Мајнекеовог рада од 1908. до 1914. године у коме је он посвећено радио на заговарању опште друштвене реформе у Њемачкој, која би уклонила класне разлике у друштву и створила хармонично њемачко друштво посвећено вођењу „свјетске политике“. Непосредно пред избијање Првог свјетског рата Мајнеке се уврстио на позицији водећег њемачког историчара, првенствено увођењем историје идеја као доминантног правца у њемачкој историографији. Аутор је посебно обрадио Мајнекеове ставове о односу између „пруства и немства“, као и његов поглед на космополитизам из кога је настала чувена идејно-историјска трилогија („*Космополиџизам и национална држава*“, „*Идеја државној разлоја у новијој историји*“ и „*Насџанак историјизма*“), често навођена као врхунац Мајнекеовог рада.

Период Првог свјетског рата и Вајмарске републике обрађен је у поглављу „*Демонија моћи – однос моћи и еџике у модерној историји*“. У овом периоду пада монархије, шока изазваног поразом у рату и револуционарних покрета против новоуспостављене републике, Мајнеке је своју пажњу посветио односу етике и државне моћи у модерној европској историји. Управо из овога периода потиче друга књига његове трилогије, али и низ публицистичких списа у којима је пружао подршку младој њемачкој демократији. Поред тога, у његовом виђењу карактера националне државе дошло је до темељних промјена, које је аутор обрадио у

неколико поднаслова.

Доба Трећег рајха, обрађено у поглављу „*Истџоризам – круна или криза немачкој духа?*“, Мајнеке је провео у анонимности. Због своје подршке републиканизму и супротстављању успону нацизма био је приморан да се повуче из јавног живота и да напусти све функције, прије свега уредничко мјесто у *Historische Zeitschrift*-у. Ових дванаест година посветио је комплетирању своје трилогије и разради идеје историзма, који у свом најужем облику заступа тезу да су историјски догађаји дјелимично или потпуно одређени процесима које људи не контролишу, као духовне револуције западног свијета. Његова размишљања о историзму су изврсно обрађена и објашњена у овом дјелу и заслужују посебну пажњу током читања.

Поглавље „*Немачка катџистџрофа*“, названо по истоименој књизи Фридриха Мајнекеа, нам даје увид у постратни период Мејнекеовог стваралаштва и његова нова друштвено-политичка размишљања. Његови радови из овога периода првенствено теже да објасне узроке настанка и ширења нацизма, али се у њима залаже и за стварање западноевропске федерације утемељена на основама либералне демократије, коју он види као једини начин опстанка пред пријетњом комунизма совјетског типа.

Последње поглавље „*Мајнеке у историографији*“ доноси нам преглед ставова њемачке и свјетске историографије према дјелима Фридриха Мајнекеа у другој половини 20.

вијека. Аутор сагледава различите погледе на Мајнекеов опус кроз призмину хладноратовских идеолошких сукоба, као и кроз промјене унутар саме њемачке историографије.

Аутор овога дјела се посебно истиче својим обимним хеуристичким радом, који укључује више од стотину извора и више од пет стотина библиографских јединица, њиховом детаљном обрадом и критичком анализом, као и изузетно занимљивим стилем писања, који

ову студију издижу изнад строго формалног карактера. Велика је штета, што је ово дјело објављено у свега двије стотине примјерака и самим тим је тешко доступно широј публици. Књигу „Историографија и њолиџика“ требало би да прочитају сви историчари, прије свега млади истраживачи како би се упознали са модерним приступом историјским истраживањима и пронашли инспирацију за обогаћивање српске историографије.